

*MƏQALƏ***Gülınar Yunusova**

Azərbaycan-Asiya ədəbi əlaqələri şöbəsinin kiçik elmi işçisi

*gulnar1340@gmail.com***86***1 (16) 2020***Haruki Murakaminin «Qoyun ətrafında macərə» romanının gizlinləri: fərdiyyətçiliyə postmodern baxış**

İlk romanı olan “Küləyin nəğməsini dinlə” (1979) əsəri ilə tanınan Haruki Murakami sonralar yaradıcılığını 1980-ci ildə tamamladığı “Pinbol 1973” romanı ilə davam etdirmişdir. Erkən yaradıcılıq nümunələri olan bu romanlarda hələ tam formalaşmamış H.Murakami üslubu özünü göstərməkdədir. İlk iki kitabında yazıçı ənənəvi yapon romanını dekonstruksiya edərək, yalnız boş çərçivəni saxlamışdır. Yazıçının yaradıcılığında izlənən Qərb ünsürləri və yaxud kosmopolitizm ilk romanlarında daha qabarıq önə çıxmışdır. Hər iki romanı birləşdirən daha önəmli cəhət isə adı heç bir yerdə çəkilməyən, sadəcə olaraq “Siçovul” ləqəbi ilə bilinən qəhrəmanın hekayətlərdəki dünyünün mərkəzində dayanmasıdır. 1982-ci ildə H.Murakami “Siçovul” trilogiyasını tamamlayan üçüncü romanı olan “Qoyun ətrafında macərə”-ni oxucularına təqdim etmişdir. Yazıçı sözügedən əsərdə ənənəvi yapon romanından mühafizə etdiyi çərçivəyə yeni və orijinal bir mətn qoymuşdur. Roman H.Murakamiyə xas postmodern üslubun başlanğıcı idi.

H.Murakami 1974-cü ildə həyat yoldaşı ilə birlikdə caz klub-bar açmışdır. Yazıçının ilkin romanları da iş arası fasilələrdə xüsusi bir nəticə gözlənilmədən yazılmış olmasına baxmayaraq, böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Beləliklə, gənc yazarda roman yazmaq istəyi daha da güclənmiş, 1981-ci ildən etibarən sahibkarlıq fəaliyyətinə son qoyaraq həyatını yaradıcılığa həsr etmişdir: “Bu 1981-ci il idi. Əlimdən gələn hər

şeyi etmək niyyətindəydim. Özümü masaya kilidlənmiş kimi roman yazmağa həsr edərək həmin ilin payızında romanıma material toplamaq üçün bir həftəlik Hokkaydo səyahətinə çıxdım. Sonra növbəti ilin aprel ayına kimi "Qoyun ətrafında macərə" romanımı tamamladım. "Başqa bir şansım olmaya bilər" düşüncəsiylə bütün gücümü bu işə verərək yazdım. Bəlkə də, içimdə daşımadığım güclərə belə müraciət etdim. "Küləyin nəğməsini dinlə" və "Pinbol 1973" əsərlərindən çox daha uzun, çərçivəsi daha geniş, hekayəsi güclü bir roman ortaya çıxdı". Nəşr olunduğu il bir çox ədəbi tənqidçilərin hədəfinə çevrilən roman elə həmin il də "Noma ədəbi mükafatı"na⁹⁹ layiq görülmüşdür.

H.Murakami ilk iri həcmli romanı olan "Qoyun ətrafında macərə"da erkən qələm təcrübələrinə – "Küləyin nəğməsini dinlə" və "Pinbol 1973" əsərlərinə geri dönüş etmişdir. Mərkəzi fiqurlar – Boku (mən), Siçovul və çinli barmen J sözügedən romanların qəhrəmanlarıdır. Trilogiyaya daxil olan hər üç əsərdəki hekayətlərin təhkiyəçisi 29 yaşında olan adsız "mən"dir. Yapon dilində "mən" qeyri-rəsmi formada Boku deməkdir. Trilogiyaya daxil olan hər üç roman birinci şəxsin dilindən danışılır ki, bu cəhət oxucu ilə qəhrəmanların münasibətlərini daha da gücləndirir. Sözügedən üslub yapon ədəbi ənənələrinə dayanmaqdadır. Romanın təhkiyə üslubu "avtobioqrafik realizmin yapon ənənəvi ana istiqamətini"¹⁰⁰ izləməkdədir. Təhkiyəçilər adsız təqdim olunmuşdur ki, bu da oxucunun xarakterlə yaxınlaşmasına səbəb olur. Bu adsız personajlar oxucularına nəql edərək "boku" – qeyri-rəsmi bir ünsiyyət vasitəsi termini istifadə etməklə oxucunu öz səmimiyyətinə dəvət edir və onların şəxsi nöqtəyi-nəzərdən baxmaqlarına imkan yaradır. "Murakaminin dostcanlı, əlçatan "Boku"dan ardıcıl istifadəsi onun yaradıcılıq strategiyasının mərkəzində yerləşir"¹⁰¹. Bununla da yazıçı səmimi, etibarlı dostlar arasında istifadə olunan danışiq formasını seçir və oxucu ilə özü arasında ünsiyyət qurulmasına da imkan yaratmış olur. Yazıçının müəyyən mənada prototipi şəklində qarşımıza çıxan Boku özünümüalicə istiqamətində bir addım ataraq düşüncələrini yazıya almışdır. Siçovul isə Bokunun dostudur və yaxud daxilindəki ikinci mənidir. "Küləyin nəğməsini dinlə" romanında qarşımıza çıxan Siçovul hər il Bokunun ad günündə - 24 dekabr tarixində ona yazdığı məktublarında mətnlər göndərir. Həmin mətnlərin məzmunu haqqında məlumat verilmir. "Pinbol 1973" romanının sonunda Siçovul yoxa çıxır, uzun müddət ondan heç bir informasiya əldə edilmir. Nəhayət, illər sonra – 1977-ci ilin dekabr ayında Bokuya növbəti məktub və yeni bir mətn göndərir: "Səni son gördüyümdən bu yana çox uzun zaman keçmiş kimi hiss edirəm. Doğrudan, neçə il oldu? Hansı ildi? Deyəsən zaman anlayışını gedərək itirmişəm. Yazdığım hir hekayəni göndərirəm. Mənim üçün artıq heç bir mənası yoxdur, ona görə sən istədiyini elə. Bu özəl mək-

99 "Noma ədəbi mükafatı" 1941-ci ildə Noma Xidmət Dərnəyi tərəfindən Koudanşa nəşriyyatının təsisçisi və ilk prezidenti olmuş Noma Seycinin (1878-1938) son arzusu-na uyğun olaraq təsis edilmişdir. Noma Ədəbi Mükafatı hər il Yaponiyada oktyabr ayı ilə növbəti sentyabr ayı arasında nəşr olunan möhtəşəm yeni bir əsərə təqdim olunur. Noma mükafatına xatirə lövhəsi və 3 milyon ien pul mükafatı daxildir.

100 Rubin, Jay. "Murakami Haruki's Two Poor Aunts Tell Everything They Know About Sheep, Wells, Unicorns, Proust, Elephants, and Magpies." *Oe and Beyond: Fiction in Contemporary Japan*. Ed. Stephen Snyder and Philip Gabriel. Honolulu, HI: University of Hawai'i, 1999, p.177

101 Yenə orada, s.181

tubumu 24 dekabrda sənə çatacaq şəkildə poçta verirəm. Ümid edirəm ki, vaxtında əlinə keçər". İllər sonra gələn məktub və bundan sonrakı Bokunun kimlik axtarışı H.Murakaminin güclü postmodern roman kimi dəyərləndirilən "Qoyun ətrafında macərə" romanının mətnini təşkil etməkdədir.

"Qoyun ətrafında macərə" romanı baş qəhrəmanın yarımifik, qüdrətli bir qoyun axtarışında olduğu macərə hekayəsidir. Bokunun qoyun axtarışı, əlbəttə ki, ancaq simvolikdir. Qoyun romanda sadəcə açar söz funksiyasını yerinə yetirir, çünki əsas axtarış obyektı Siçovulun özüdür. Siçovulun Bokunun real bir dostu, yaxud metafizik dünyasındakı məni olması məsələsi isə tamamilə postmodern oxucunun ixtiyarına verilir. Fakt və təxəyyülün sintezi problemi postmodern ədəbiyyatda oyun anlayışının əsasını təşkil edir. İsmət Əmrə postmodernizmdə "oyun anlayışı"nın önəmini vurğulayaraq yazır: "Yazıçı mətnin hər hansı bir yerində özünün bildiyini düşündüyü bir şeylər gizlədir; oxucu mətn boyunca onu tapmağa çalışır. Tapmadıqca təkrar axtarır; tapdıqda isə özü ilə yazıçı arasındakı əlaqənin gücləndiyini düşünür. Bu oyun tərzı, eyni zamanda, oxucuya oxuma əsnasında geniş hərəkət sferası yaradaraq bir mənada mətni onun yazmasına tələqin anlamına da gəlməkdədir. Yazıçının buraxdığı boşluqları öz təsəvvürlərinə uyğun şəkildə oxucu doldurmağa başlayar və bu da postmodern anlayışın ən önəm verdiyi, mətnin daim bərəkətliliyinə bir töhfə verir"¹⁰².

Romanda bir yolçuluğun iki ayrı təsviri metafizik aləmə işarə etməkdədir. Birinci təsvir Cunitakiçyo qəsəbəsinin tarixi – on doqquzuncu yüzillikdə kreditorlardan qaçan kəndlilər tərəfindən məskunlaşma, ikincisi isə Boku və qulaq modelliyyədən qız tərəfindən gerçəkləşdirilən – əvvəl Sapporoya, sonra Cunitakiçyoya və son olaraq da Siçovulun dağ evinə aparın yolçuluq. Bu səfərlərin hər ikisi də qorxu və çətinliklərə dolu idi. On doqquzuncu yüzillikdə on səkkiz Tsugarulu kasıb kəndlilər Sapporo yaxınlığındakı Aynu kəndindən keçərkən özləriylə bir aynulu gənci bələdçi kimi aparırlar. Bu gənc onlara olduqca məhsuldar torpaqları olan ərazilər göstərsə də, borclu olduqları insanlardan qaçın kəndlilər daha da içərilərə - sivilizasiyadan mümkün olduğu qədər uzağa getmək istəyirlər, dağlar, tunduralar aşaraq gəncin rəhbərliyi ilə həmin kəndlilər indiki Cunitakiçyoya gəlib çıxırlar və çox çətinliklərlə qarşılaşmalarına baxmayaraq, burada məskunlaşmaqdan qorxmurlar. İllər keçir, yeni ailələr onlara qoşulur, əhalinin sayı durmadan artır, rəsmi məmurlar gəlir, vergi toplamağa, əskərliyə çağırmağa başlayırlar. Yazıçı yolçuluğu belə təsvir edir: "Bu səfər qaçaqlara "yaxşı yaraşın" dünyanın sonu ola bilər". Boku və model qızın yolçuluğunun çətin və təhlükəli məqamlarını professor Karl Streçer belə dəyərləndirir: "bu həm real, həm də simvolik – canlıların dünyasından ölümlərin dünyasına bir səyahətdir"¹⁰³. Bu yapon ədəbi sferasında miçiyuki¹⁰⁴ termini ilə ifadə olunur. Klassik yapon teatrının, xüsusilə də eşq və intihar mövzulu pyeslərin önəmli bir hissəsi olan bu keçid

102 İsmet Emre, Postmodernizm və edebiyat, Anı yayıncılık, Ankara, 2006, s.116

103 Matthew Carl Strecher, "The forbidden worlds of Haruki Murakami", University of Minnesota Press, London, 2014, p. 82

104 Miçiyuki (səyahət) ümumi mənada "miçi o yuku" (bir yolu getmək) mənasında VIII əsrdən yolçuluqların lirik ifadəsində istifadə olunur. No və Kabuki teatrlarında isə XVI əsrdən etibarən istifadə olunur. Pyesi təqdim edən personajların əsas fəaliyyətlərini yerinə yetirəcəkləri yerə getmə funksiyasını ifadə edən termindir.

yolçuları ölümə hazırlamaq üçün həyata keçirilirdi. Boku və sevgilisi enişli-yoxuşlu yollar, dəhşətli iniltilər çıxaran küləklər, yerin aralanıb onları uda biləcəyi qorxusu ilə dolu bir yolçuluq keçirirlər: “Bura həqiqətən ürkütücü bir yer idi. Əvvəlcə bədənimə, sonra isə beynimə bir fəlakətin baş verəcəyi çökmüşdü... Çayı keçərkən ayağınız birdən fərqli temperaturda palçığa batdığı zaman ürəyinizi bürüyən duyğuya bənzər bir hisdir bu”. Bokunun hisləri gerçək idi, hər addım onu daxili düşüncəsinin mərkəzinə, xəyallar, xatirələr və hətta ölüm diyarına yaxın başqa bir dünyanın qadagın olunmuş ərazisinə aparırdı.

“Adi bir qəsəbədə böyüdüm, adi bir məktəbə getdim. Səssiz bir uşaqdım, lakin kefsiz bir gənc oldum. O adi qızla tanış oldum, sadə bir eşq yaşadım. On səkkiz yaşım olanda universitet oxumaq üçün Tokyoya gəldim. Universitetdən sonra dostumla birlikdə balaca bir tərcümə mərkəzi açdıq və bir təhər dolanıb yaşadıq. Üç il əvvəl reklam şirkəti yaratdıq və işimiz çox yaxşı gedir. Şirkətdə işləyən qadınlardan biriylə münasibət qurdum. Dörd il əvvəl evləndik və iki ay əvvəl boşandıq. Xüsusi bir səbəbi olduğunu deyə bilmərəm”, - deyən Bokunun sözləri həmin dövr Yaponiyasının postmodern gəncliyini təsvir etməkdədir. 29 yaşındakı Boku 4 illik evlilikdən sonra həyat yoldaşı ilə yollarını ayırır. “Əgər dünyaya meydan oxumaq istəyirsənsə, övlad sahibi olmamalısın” düşüncəsinə sahib olan Boku ailədə sakit və övladsız bir həyat tərzini seçmişdi. İdealların alt-üst olduğu dünyada onları bağlayan və yaxud bağlamağa çalışan tellər qırılmış, bu evliliyin olduğunu təsdiqləyəcək heç bir iz qoymadan qadın evi tərk etmiş, geridə sadəcə tənhalıq girdabına yuvarlanmış Boku qalmışdı: “Sanki doğulduğumdan bəri yalnızmış, indiyə kimi hər zaman yalnız olmuşam və bundan sonra da yolumu yalnız davam etdirməli olacam”. Romanda Boku tamamilə sönük şəkildə, tükənmiş bir insan kimi qarşımıza çıxır: “Doğulduğum şəhərimi itirmişdim, erkən gəncliyimi itirmişdim, həyat yoldaşımı itirmişdim, üç ay sonra isə yaşımın iyirminci illərini itirəcəkdim. Altmış yaşına çatdığında məndən geriyyə nə qalacağını düşünə bilmirdim. Belə şeyləri düşünmək mümkün deyil. Bir ay sonra belə nələr olacağını heç kim bilmir”. Böyük bir boşluğun içində tənha qalmış Bokunun qarşısına qulaqları ilə onun diqqətini çəkən bir qız çıxır. Murakami romanlarında, əsasən, iki qadın tipinə təsadüf olunur. Con Reyin qeyd etdiyi kimi, H.Murakami əsərlərinin əsas qəhrəmanları qadınlarla aktiv intim əlaqələrdə olsalar da, digər insani münasibətlərdə qorxularının və xəyallarının təsiri altında passiv davranırlar¹⁰⁵. Bokunun çarəsiz qaldığı boşluqda onun yol göstərəni qulaq modeli kimi çalışan qız olur. Bu adsız model qız varlığını qulaqlarına bağlayır: “Bilirsən ki, bu gerçək mən deyiləm. Mən demək, qulaqlarım demək, qulaqlarım demək mən deməkdir”. H.Murakami yaradıcılığında qadınlar bir növ kahin kimi çıxış edirlər. Onlar bir çox məsələlərin gerçəkləşməsində mühüm rol oynayırlar. Maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, gələcəyin müjdəçisi olan bu qadınlar baş qəhrəman onları axtarmadan özləri gəlib baş qəhrəmanı tapırlar. Baş qəhrəmanlarla kahin qadınlar arasındakı metafizik münasibətlər qurmağın əsasını seks təşkil edir. “Seks yaxşıdırsa, yaranız sağalır, xəyal dünyanız canlanır. Daha yüksək səviyyəyə, daha yaxşı bir yerə keçməyin yolu

¹⁰⁵ WRAY, John, “Haruki Murakami, The Art of Fiction”, The Paris Reviews, No. 182, Summer 2004

kimi”¹⁰⁶. Boku özünü xüsusi fərqli xüsusiyyətlərə sahib biri kimi hesab etmədiyi halda, model qız ona dəyərli biri kimi davranırdı. Bokunun qarmaşıq düşüncələrini model qız belə dəyərləndirirdi: “Sadəcə yarımcan ömür sürürsən. Digər yarın hələ də bir yerlərdə tıxacı açılmamış halda qalmaqdadır”¹⁰⁷. Bundan sonra model qız yazıcının ona verdiyi missiyaya uyğun olaraq Bokunun digər yarısının axtarışındakı yolgöstəricisi olur.

Romanda postmodernizmin ən önəmli xüsusiyyətlərindən biri keçmiş tarixi hadisələr və bugünün vəhdətidir. Fransız nəzəriyyəçi Bodriyar (1929-2007) yazır: “Postmodernizm bütün keçmiş mədəniyyətləri, insanların dağıtdıqları hər şeyi; insanların sevinclə dağıtdıqları və indi yaşaya bilmək üçün kədərlə yenidən inşa etməyə çalışdıqları hər şeyi geri qaytarmağa çalışır”¹⁰⁸. Romandakı təqvimlər 1978-ci ilin iyul ayını göstərməkdədir. Lakin, əsərin müqəddimə adlandırma biləcəyimiz hissəsi 25 noyabr 1970-ci il tarixinə yönəlmişdir. Bu tarix yapon yazıçısı Mişima Yukionun hərbi çevrilişə cəhd etməsi ilə yadda qalmışdır. Y.Mişima real həyatında olduğu şəkildə bədii yaradıcılığında da qatı milliyyətçi kimi yapon milli dəyərlərinin itirilməsinə qarşı üsyan edirdi. Bütün bu hadisələrin baş verdiyi zaman dilimi “Qoyun ətrafında macərə” romanının təhkiyəçisi Bokunun tələbək illərinə təsadüf edir: “Meşənin içərisindəki universitet yataqxanasına doğru addımladıq. Bufətdə oturub sendviç yedik. Saat iki idi və səs sistemində qarışıqlıq olan televizorda Yukio Mişimanın şəkli gah görünüb, gah itərək nəzərləri cəlb edirdi, səs sistemindəki nasazlığa görə nələr danışıldığını anlaya bilmirdik. Nə olur olsun, bizim üçün fərqi yoxdur”.

Yaponiyada hələ 1930-1940-cı illərdən önə çıxan milli kimlik məsələsi 1980-1990-cı illərdə daha da güclənmiş və yapon ədəbiyyatına ciddi təsir göstərmişdir. İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı dövrdə Yaponiya hər zaman öz daxili və xarici nüfuzu uğrunda mübarizə aparmağa başlamışdır. Postmodernizm dövründə bu iki istiqamət arasında qalan Yaponiyanın qloballaşma axınında bəzi hallarda uduzduğu müşahidə olunurdu. Avstraliyalı şərqşünas alim G.Makkormak yeni kimliyin yaranması üçün ikiləşmənin yenidən birləşməli olduğuna işarə edirdi: “1980-ci illərdə başlayaraq iki təzahür heç bir uyğunluq əlaməti olmadan paralel inkişaf edir: beynəlmiləçilik və yapon kimliyinin dəqiqləşdirilməsi”¹⁰⁹. 1970-ci il Y.Mişimanın intihar və bütün Yaponiyanı bürüyən tələbə hərəkatlarının məğlubiyyəti ilə nəticələnmişdir ki, bu hal 1970-80-ci illərin gənc postmodern nəslini kimlik axtarışına yönləndirmişdi.

“Qoyun ətrafında macərə” romanının qəhrəmanları əziyyət çəkdiqləri ekzistensialist böhranı cəmiyyətdən kənarlaşma və həddindən artıq hegemon bir sistemdən qaçmaq üçün əsas şəxsiyyət axtarışında görürdülər. XX əsrin bu distopiyasından sağ çıxmaq üçün H.Murakami fərdiyyətçiliyi əsas açar hesab edirdi. Materialist və korupsiya dünyasında insanın mənəvi nüfuzunun əsasının yalnız fərdin özündə gizli

106 WRAY, John, “Haruki Murakami, The Art of Fiction”, *The Paris Reviews*, No. 182, Summer 2004

107 *Yenə orada*, s.64

108 Baudrillard, Jean “Game with Vestiges”, *On the Beach* 5, 1984 winter, p. 19-25

109 McCormack, G. (2001) ‘Introduction’, in Denoon, D., Hudson, M., McCormack, G., and Morris-Suzuki, T., *Multicultural Japan: Palaeolithic to Postmodern*, Cambridge: Cambridge University Press, p.1-15.

olduğuna inanırdı. H.Murakaminin yazdığı digər fantastik əsərlərində olduğu kimi, "Qoyun ətrafında macərə" romanında da əsas məqam şəxsiyyətin cəmiyyətə uyğunlaşdırılması məqsədi ilə əvvəlcədən qurulmuş bir cəmiyyətdə fərd ətrafındakı hadisələri açmaqdır. Yazıçı şəxsiyyətin maddi problemlərini aradan qaldırmağı deyil, materialist dünyadan qaynaqlanan mövcud cəhətlərə diqqət yönəldirdi. Romandakı dominant mövzu fərdi şəxsiyyət uğrunda mübarizə, cəmiyyətin mövcud quruluşu və hegemon bir kimlik tətbiq etməsi arasındakı döyüşdür. 2009-cu ildə Qüdsdə ədəbi mükafat aldıqdan sonra H.Murakami öz nitqində postmodern cəmiyyətdə hər bir insanın qarşı-qarşıya gəlməli olduğu mübarizəni belə təsvir edirdi: "Hər birimiz demək olar ki, bir yumurtayıq. Hər birimiz kövrək bir qabıqla əhatə olunmuş, tayı-bərabəri olmayan, əvəzolunmaz bir ruhuq. Bu mənim üçün də, sizlər üçün də keçərlidir. Və biz hər birimiz yüksək, möhkəm bir divarla qarşı-qarşıyıyıq. Bu divarın bir adı var: "Sistem". Sistem bizi qorumalıdır, lakin bəzən özü sərbəst həyatını yaşayır və bizi öldürməyə başlayır və bizim başqalarını soyuqqanlıqla, sistemə şəkildə öldürməyimizə səbəb olur. Sistemin bizdən sui-istifadə etməsinə icazə verməməliyik. İndi biz Sistemin özünə məxsus bir həyat yaşamasına icazə verməliyik. Sistem bizi yaratmadı, biz Sistemi yaratdıq"¹¹⁰. Burada zənginliyin cəmiyyətə qoşulmaq üçün prioritet hesab edildiyi və 1980-ci illərdə formalaşan Yaponiya cəmiyyəti ümumi olaraq H.Murakami tərəfindən "sistem" adlandırılmışdır. H.Murakami üçün sistem təhsili, kütləvi informasiya vasitələri və sənaye istehsalını idarə etməklə kütləvi istəyi idarə edən təhlükəli bir maşındır. Yazıçının fikrincə, bu sistemlə mübarizənin yeganə yolu sistemdən ayrı bir kimlik axtarmaqdır. Bu məqsədlə fərdi şəxsiyyət qorunub saxlanılmalıdır və bunu etmək tamamilə insanın öz iradəsini həyata keçirmək məsələsidir.

Yaponiyanın kapitalizmlə assosiasiyası postmodernizm dövrünün vizit kartı olmaqla, bu ölkəni postmodern xüsusiyyətlərin müəyyənləşdirilməsi üçün ideal məkana çevirmişdir. Qorxmaz Quliyev haqlı olaraq qeyd edir ki, "postmodernizm müharibədən sonrakı dağıntıların bərpa olunması, insanların, nəhayət, rahat şəkildə nəfəslərini dərib adlarına layiq şəkildə yaşamaq istəyi ilə yaşadıkları zaman kəsiyində meydana gəlmişdir"¹¹¹. Qloballaşan dünyaya daxil olan yapon cəmiyyətində istehlak mallarının quluna çevrilmək sürətlənmiş və bu proses fərdlərin öz cəmiyyətlərinə aid olma hissini getdikcə zəiflətməmişdir. Cəmiyyətə uyğunlaşmama, yadlaşma, müəyyən bir qrupa aidlik, marginallıq və introvertlik kimi bir çox problemlər meydana gəlmişdir. Romanda yapon postmodernizminə xas həmin xüsusiyyətlər açıq şəkildə nümayiş etdirilməkdədir. "Fərdin çox miqdarda alkoqollu içkidən istifadə etməyi adət halına gətirməsində müxtəlif səbəblər vardır, lakin sonunda bu səbəblərin hamısı eyni qapıya gedib çıxır" deyən Murakaminin romanında insanın kapitalizm tələsində çarəsizliyi, yadlaşması açıq şəkildə müşahidə olunmaqdadır. Bokunun birlikdə reklam şirkəti qurduqları şərhi kapitalizm tələsini istismar adlandıraraq, sadəcə həyatlarını deyil, eyni zamanda, düşüncələrini də dəyişdirdiyini bildirirdi. Şərikin əvvəlki həyata, düşüncəyə həsrəti növbəti sətirlərdə açıq şəkildə öz əksini tapmışdır:

110 Murakami, Haruki. "Always on the Side of the Egg." Harretz. February 17, 2009.

<http://www.harretz.com/culture/arts-leisure/always-on-the-side-of-the-egg-1.270371>

111 Qorxmaz Quliyev, Ədəbi cərəyanlar və istiqamətlər: "OL" NPKT, Bakı, 2019, s.244

“Heç olmasa, əvvəllər inandığımız işlə məşğul olurduq və bununla qürurlanırdıq. Artıq heç nə qalmadı”. Trilogiyaya daxil olan ilk romanlardakı kosmopolit Murakami qəhrəmanları üçüncü əsərdə, eyni zamanda, postmodern tipə çevrilmişdir. Modern kapitalizmin dünyaya bəxş etdiyi sosial tərəqqi öz bərabərində modern insanın çöküşünü gətirmişdir. “Modern insanın çökən təbiəti sosial tərəqqidən ayrı hesab oluna bilməz. Bir yandan iqtisadi inkişaf daha ədalətli bir dünyanın əsas şərtlərindəndir, digər tərəfdən isə bu vəziyyət iqtisadi inkişafı idarə edən təşkilat və qruplara əhalinin geri qalan hissəsi qarşısında üstünlük şəraiti yaratmışdır. Cəmiyyətin təbiət üzərindəki nəzarəti indiyə kimi misli görülməmiş zirvələrə aparan iqtisadi güclər qarşısında fərdin bütün dəyərini itirmişdir”¹¹². Romanda təsvir olunmuş qanadlı balıq rəsmi bu məqamda olduqca diqqətəlayiqdir: “Yeni bir rəsm. Qanadlı bir balıq rəsmi əvvəllər görməmişdim. Balıq qanadlarına görə elə də xoşbəxt görünür. Yəqin ki, onları necə istifadə edəcəyini bilmədiyindən”¹¹³. Fərd olaraq onlar istehlakçılardır və istehlak etmək üçün bir iş olmalıdır; lakin bu işə olan sevgi vacib deyildir və münasibətlər çox düşünülmədən satılıb alınır.

Nəticə olaraq qeyd edə bilərik ki, romanda şəxsiyyət axtarışı və həqiqət, valideynlərlə problemlə münasibətlər, tarixi hadisələr və indiki zaman, kapitalizm tələsi, marjinal xarakterlər, sürreal və musiqili əlaqələr bir-birinə qarışmış şəkildə kaos yaratmaqdadır. Romanın əsas qəhrəmanı Boku bu kaosda itirdiklərini axtarmağa başlayır. Onun üçün çox vacib, kritik, çatışmayan bir şey axtarışındadır. Sonda axtardığını tapmağına baxmayaraq, məyusluqla, xoşbəxt olmayan bir sonluqla yenidən kaosun içərisinə yuvarlanır.

Romanı təhlil edərkən yazıçının fərqli üslubu, ifadə tərzini, yazıçılıq manerası, dünyagörüşü, postmodern baxışları nəzərə alınmalıdır. Murakaminin bir çox əsərlərində olduğu kimi “Qoyun ətrafında macərə” romanındakı hadisələr arasında da çox güclü məntiqi ardıcılıq müşahidə olunmaqdadır. Bu ardıcılığı izləmək isə o qədər asan məsələ deyil. Çünki yazıçının gizlinləri ancaq bir əsərlə bitmir, bir çox mətləblərin ipuclarını daha öncəki yaradıcılıq nümunələrində verir. Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, “Qoyun ətrafında macərə romanı”nın gizlinləri H.Murakaminin erkən yaradıcılıq nümunələrində - “Küləyin nəğməsini dinlə” və “Pinbol 1973” romanlarında saxlanmaqdadır.

112 Best, Steven ve Kellner, Douglas: Postmodern teori, Ayrintıntı yayınları, İstanbul, 1998, s. 262

113 Yenə orada, s.76